

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

IV. Præter Presbyteros, Episcopus habebat aliquot ministros, Chorepiscopum, Archipresbyterum, & Archidiconum. Chorepiscopus vices gerit Episcopi in dispondendis Ecclesiis vicanis. Concilium ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-15591

clausulâ canonis ex auctoritate apostolica se illa defuisse synodus testatur; Leonis scriptum significando. Deinde Synodus Regensis, postquam irritam ordinationis speciem à duobus temerè convenientibus Episcopis circa Armentarium esse declarasset, in una Ecclesia Chorepiscopum institui permittit. Vbi chorepiscopatus conceditur ei qui nunquam fuit Episcopus.

III. Sed ejusdem canonis Antiocheni prima verba opponuntur, quæ secundum Dionysij Exigui interpretationem Chorepiscopis ordinationem episcopalem tribuunt. Græca enim illa, *εὐχρηστέως ἐστὶν Ἐπισκόπων εὐχρηστέως*, his verbis sincerè reddidit, *quamvis manus impositionem Episcoporum acceperint*; Et vice glossæ addit, *Et ut Episcopi consecrati sint*. Hæc sunt verba quæ synodos Gallicanas olim in varias sententias distaxerunt, quæque viris eruditissimis hodie persuaserunt chorepiscopatu adjunctam olim fuisse episcopalem ordinationem. Attamen hæc controversia facili negotio componi posse videtur, si chorepiscopatum distinguamus ab eo cui collatum est illud ministerium. Itaque hæc erit certissima regula, chorepiscopatum esse ministerium cui Presbyteri & aliquando etiam Episcopi admoventur. Chorepiscopus enim est ministerium ad levandam Episcopi sollicitudinem in pagis & vicis parœciæ sive diœceseos episcopalis. Presbyterium verò est ordo qui manuum impositione confertur ad conficienda & dispensanda sacramenta; quemadmodum episcopatus ordinis potestate confertur, adjuncta administratione parœciæ. Porrò cum civitatis nomen cui præest Episcopus, agrum omnem seu regionem complectatur quæ in laterculo Imperij illi civitati contribui solet, quæ per castella, oppida, vicos, & possessiones sparsa, in antiquis canonibus *παροικία* dicitur; Episcopus quidem curam universæ parœciæ gerit, sed ita ut sollicitudinem suam inter plures dividat. Quare præter Presbyteros civitatis, qui matri Ecclesiæ operam suam navant in sacrificiis peragendis, sacramentis erogandis, fundendis precibus, homiliis recitandis, ceterisque hujusmodi sacris ministeriis, per vicos ordinat Presbyteros ad eadem munia in vicinis Ecclesiis exercenda; quò se conferunt possessores ex rusticanis parœciis, ut verbis Synodi Chalcedonenfis utar. Parœciæ enim vocabulum nunc universam Episcopi diœcesim significat, nunc villas seu rusticas vicorum appendices, ubi possessores & rustici agros exercent. Olim autem in oppidis tantum, aut vicis, Presbyteri institui erant, qui inde

ὑποεπίσκοποι ὑπάρχοντες dicuntur, id est, *ἐκ τῶν χωρίων* seu vicis ordinati; quos rectè Gennadius Herverus *Vicanos* reddidit, Dionysius Presbyteros vicis, & alibi Presbyteros qui sunt in agris; Martinus Bracarensis *Forasticos* Presbyteros reddidit. Ea enim tempestate Ecclesiæ in vicis constructa erant; in villis autem & possessionibus, Oratoria tantum privata de consensu Episcoporum excitabantur, orationis causa, non autem ad celebrandam liturgiam, quod à canonibus & à Iustiniano vetitum erat, ut pluribus alibi dicitur.

IV. Sed præter Presbyteros, aliquot etiam ministros muneris sui habebat Episcopus, in iis scilicet quæ administrationem respiciebant. Præcipui erant Chorepiscopus, Archidiaconus, & Archipresbyter; quibus addi possunt Oeconomus, & Defensor. Non est hujus instituti officia Ecclesiarum Orientalium & Occidentalium expendere. Satis erit id unum observasse, chorepiscopatum inter officia recenferi, ut archidiaconatum, & archipresbyterarum; quemadmodum rectè adnotavit Concilium Aquisgranense anno octingentesimo trigésimo sexto. Presbyteri & Diaconi gradus sunt in Ecclesia, & ad sacramentum ordinis pertinent. Sed archidiaconatus completitur ministerium adjunctum gradui, ut archipresbyteratus ministerium adjunctum presbyteratu; quemadmodum explicat Isidorus Hispalensis. Eodem pacto chorepiscopatus est officium & ministerium ab Episcopo civitatis delatum, ad vicanas Ecclesias, quæ Presbyteris erant commissæ, administratione sua disponendas. Administrationem enim & *διοίκησιν*, non autem solam sacramentorum erogationem, & verbi prædicationem, Chorepiscopis tribuit Concilium Antiochenum. *Sanctæ synodo placuit ut modum proprium recognoscant, ut gubernent subiectas sibi Ecclesias, earumque moderamine curaque contenti sint*. Inde profectum Chorepiscopi nomen, quod *ἐκ τῆς χώρας*, id est, in pago civitati contributo, administratione episcopali uteretur, & vicariam Episcopis operam præstaret. Vnde eleganter Ferrandus Diaconus in Breviario Canonum, Chorepiscopos *Vicarios Episcoporum* interpretatur, ratione habita muneris quod gerunt erga vicanas Ecclesias & parœcias rusticanas. Non enim ad nominis originem respexit, sed ad sollicitudinem quam subiectis sibi Ecclesiis Chorepiscopi impendebant. Interpretationi canonum quam secutus est Ferrandus apprime convenit illa qua usus est Carolus Magnus in Capitulari Aquisgranensi, & Isidorus in Collectione

Can. 13. Syn. Neocæsar.

Can. VIII. Syn. Ant. apud C. 17. p. 101 et in fine 102.

Conc. Aquisgran. II. capitulo II. De vita & doctr. inter. ord. can. 4. Comparimus quendam Episcopum vicarios ministrum, id est, Chorepiscopos, Archipresbyteros, & Archidiaconos, non solum in Presbytero, sed etiam in plebibus Parochiæ suæ avaritiam potius exerceat, quam ministerii ecclesiastico dignitate inserviat, popularique salutis confidere.

Conc. Ant. *ἵνα οἱ ἐκ τῆς χώρας ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἐκ τῆς ἐκκλησίας*.

Synodus Regensis 413.

Syn. Chalced. c. 17. 413.

sua, ubi Chorepiscopi, *vicarij Episcoporum* esse dicuntur. Quæ dixi, probari etiam possunt à Collectione Canonum Arabicorum, quorum usus in Oriente: *Chorepiscopus est loco Episcopi super villas, & monasteria, & Sacerdotes villarum quæ sub potestate ejus sunt.* c. 58. *Chorepiscopus & Archidiaconus sunt tanquam due manus, & due ale, quibus Episcopus volat.* c. 64. *Diaconus memoriam faciat nominatim primum Patriarchæ, deinde Archiepiscopi, Episcopi, Chorepiscopi, Archipresbyteri, Archidiaconi; quia ipsi sunt gubernatores Ecclesie, idcirco nominandi sunt ad altare, quandoquidem per eos omnia ecclesiastica administrantur, & ipsi sunt in Ecclesia superiores.*

V. Quare, ut supra monui, chorepiscopatus ministerium est, & officium, quod Presbytero alicui sedulo ab Episcopo civitatis imponebatur; collato ut plurimum chorepiscopatu cum ordinatione ad presbyteratum. Ceterum accidebat aliquando ut chorepiscopatus conferretur alicui Episcopo vacanti, qui jam episcopalem consecrationem aliunde accepisset. Tunc chorepiscopatus delatus solum ministerium & Ecclesiarum quæ in agris essent administrationem concedebatur; sed is cui deferebatur, verus Episcopus erat ob susceptam, ante chorepiscopatum, manus impositionem. Ne quis autem speciem quam propono à me confictam putet, de chorepiscopatu concessio ei qui jam Episcopus esset, canonem octavum Nicænæ Synodi perpendat velim, qui Novatianis Episcopis à schismate potius quam ab hæresi redeuntibus gratiam facit retinendæ dignitatis episcopalis, si orthodoxo Episcopo ita visum fuerit, vel saltem chorepiscopatus locum obtinendi. Sanè nemo diffiteri potest quin iste à Novatianis transfuga *Χροθροτιαν* & *Ἐπισκοπος* suscepit, ut loquitur Concilium Anthiochenum; sed eam consecrationem aliunde sumpsit quam à ministerio chorepiscopatus. Deinde in eodem Concilio Anthiocheno videmus Episcopos vacantes, sive *σχιζματιστας*, qui ordinati ad paræciam suam non accedunt, ob contumaciam populi, vel aliam ob causam, sine vitio tamen suo; quibus permittitur honoris & ministerij communitio, ea conditione, ut negotiis Ecclesie, in qua morantur, se non permisceant. Si Episcopi hujus repulsam agrè ferens vicinus Episcopus, chorepiscopatus ministerium ei contulerit, planè huic Chorepiscopo tribuendum erit, quod observavit Synodus Anthiochena, eum ut Episcopum consecratum fuisse. Itaque prima illa verba quæ nostræ sententiæ objiciebantur, regulam non labefactant, quæ Chorepi-

scoporum ordinationem Episcopo tribuit, eoque in Presbyterorum numero recenset, sed exceptionem adhibent: quia fieri potest ex variis negotiorum figuris, ut Episcopus adscisci possit in chorepiscopatum. Eam autem exceptionem iis verbis explicant, ut proclive sit ex ea regulam firmare: *Qui in vicis vel possessionibus Chorepiscopi nominantur, quamvis manus impositionem Episcoporum perceperint, & ut Episcopi consecrati sint, tamen sancta Synodo placuit ut modum suum recognoscant.* Quasi diceret: Etiam si accidere possit ut præter regulam chorepiscopatus ab Episcopo aliquo exerceatur, tamen modum ministerij sui excedere non potest. Ex eo autem quod vacantibus Episcopis chorepiscopatus conferri potest, non existimandum est omnes Episcopos vacantes, aut in presbyterij gradum judicio canonico dejectos, Chorepiscopos dici posse. Solum enim illi eo nomine fruuntur quibus Episcopus civitatis ministerium illud imposuerit, cum canones Episcopi arbitrio illud reliquerint.

VI. Dejectis Chorepiscopis à dignitate episcopali, reliqua est administratio & cura, qua Presbyteris rusticarum Ecclesiarum & vicorum imminabant, plebes in officio pietatis continebant, promovendos in clerum discutiabant, Subdiaconos, Lectores, Exorcistas, & ceteros inferioris gradus Clericos auctoritate sua ex Episcopi sententia constituabant, de Presbyteris & Diaconis ad Episcopum referebant, præcipuam & singularem pauperum curam gerebant. Ecclesias aliquot Chorepiscoporum administrationi subjectas fuisse docui supra à Concilio Anthiocheno: quod etiam Subdiaconorum & inferioris gradus Clericorum ordinationes illis permittit. Quo in negotio sic versabantur, ut Presbyteri & Diaconi, qui cum promovendis familiariter egerant, de illis ad Chorepiscopos referrent: qui deinde testimoniis discussis, & Episcopo consulto, ministros cooptabant in clerum. A consuetudine, quam à patrum canonibus profectam ait Basiliius, Chorepiscopos discussisse conqueritur, plurimosque in unoquoque pago à solis Presbyteris & Diaconis in clerum allectos, *φθβα & στρατολογίας*, id est, metu tirocinij, seu delectus militum. Itaque adscriptos clero à Presbyteris, in laicos redigit; & præcipit, ne deinceps Chorepiscopi aliquem etiam inferioris gradus Clericum constituent antè quam ad Episcopum retulerint, qui promovendorum meritis suffragetur. Cum autem canonica disciplina peritissimus Basiliius repetat à Canonibus patrum, quos ipse renovat, Chorepiscopis injunctam necessitatem

Canones Arabici
è versione Alfonsi
Pisani.

Synod. Regensis
cap. 9. Schisma-
tica magis quam
hæretica.

Syn. Anthoch.
cap. 18.

Can. 10. Con-
cil. Anthoch.
Ordinavit etiam
lectores, & sub-
diaconos, & ex-
orcistas, quibus
potestatem
iste suffragatur.

Basiliius episcopus
nominat an-
thoch. chore-
piscopos.

Basiliius episcopus
ad chorepiscopos
nominat an-
thoch. chore-
piscopos.